

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ

**ОБМЕН И ПРИСПОСОБЯВАНЕ: ЕЗИЦИ И КУЛТУРИ В ДИАЛОГ
(БАЛКАНИТЕ ОТ КЪСНАТА АНТИЧНОСТ ДО РАННАТА МОДЕРНОСТ)**

**TRANSFER AND ADAPTATION:
LANGUAGES AND CULTURES IN DIALOGUE
(THE BALKANS FROM LATE ANTIQUITY TO EARLY MODERN TIMES)**

24-26 Януари 2024

място на провеждане:

Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Ректорат,

Нова конферентна зала

Резюмета на докладите

• **проф. Алесандро Мария Бруни**

Текстовата традиция на най-ранния старобългарски превод на 38-мо слово на Григорий Назианзин

Алесандро Мария Бруни, Department of Linguistics and Cultural Comparative Studies, Ca' Foscari University of Venice

Настоящият доклад се фокусира върху най-ранния старобългарски превод на Слово 38 на Григорий Назианзин (Богослов). Този превод, който е анонимен, е запазен в два кирилски ръкописа. Първият е източнославянски препис от втората половина/края на XI век, другият среднобългарски от средата на XIV век. Обект на изследване са проблемите на неговата текстова трансмисия, палеографските и езиково-текстологични аспекти. Този текст представлява един от най-старите български преводи на славянския корпус на Григорий

Назианзин, датиран вероятно от края на 9 век или във всеки случай не по-късно от началото на 10 век.

- **д-р Флориан ВАНДЛ, д-р Рафал ШЕПТИНСКИ**

The form *otročęmъ* in the Old Church Slavonic *Folia medicinalia*

Florian Wandl, University of Zurich

Rafał Szeptyński, Polish Academy of Sciences, Kraków

The 5th prescription of the Old Church Slavonic *Folia medicinalia* (Cod. slav. 3/N) contains the curious form *otročęmъ* 'child' which has been interpreted variously in the literature. In this paper, I present hitherto unnoticed evidence that supports the assumption that it is to be interpreted as an instrumental singular of the *nt*-stem *otročę*. I then go on to review various explanations of the unexpected morphology of *otročęmъ* (cf. INS.SG.N *otročętemъ*) and address the semantics of the form in the context of the verb *xoditi* 'to go, to walk'. Finally, I discuss possible readings of prescription No 5.

- **проф. дфн Вася ВЕЛИНОВА**

Преводни съчинения за Троянската война в българската средновековна литература

Вася Велинова, Център за славяно-византийски проучвания „Проф. Иван Дуйчев“, Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Докладът е посветен на проблема за мобилността на литературни текстове, свързани с Античността, във византийския православен културен ареал. Ще бъдат проследени различните по време и съдържание преводи на историята на Троянската война, регистрирани в южнославянска книжовна среда. На базата на компаративен анализ ще се очертае типологията на книжовния контекст, в който битуват различните преводи, за да се предложат някои изводи относно механизмите на рецепция на текстовете, тяхното пресемантизиране и функциониране в нов езиков и културен контекст.

- **докт. Преслава ГЕОРГИЕВА**

Какво е учил св. Григорий Акрагантски?

Преслава Георгиева, Факултет по славянски филологии, Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Настоящият доклад разглежда темата за късноантичното образование и как то е отразено в житийната литература. Проблемът е представен през призмата на Житието на св. Григорий Акрагантски – пространно агиографско съчинение, създадено около средата на VIII в. Изхождайки от данните за образованието на св. Григорий от текста на житието, се разглеждат въпросите за дисциплините, съставляващи квадравиума (*quadrivium*), как и доколко те са

разбрани от преводача на житието при създаването на славянския превод, проблематичността на едно от използваните в гръцкия текст понятия (τῶν ὑψηλῶν στερεῶν) и как тя рефлектира върху превода и неговата текстова традиция.

• **проф. Доротея ГЕТОВ, проф. Мария ЙОВЧЕВА**

Службата на Йосиф Химнограф за мъченик Мелетий Стратилат и дружината му във византийската и средновековната южнославянска химнографска традиция

*Доротея Гетов, Институт за литература, Българска академия на науките
Мария Йовчева, Богословски факултет, Софийски университет „Св. Климент Охридски“*

В доклада се разглежда текстовата история на непубликуваната служба за мъченик Мелетий Стратилат и дружината му, съхранена в пет известни нам гръцки преписа на две дати: 24 май или 10 юни. Сама по себе си, службата привлича изследователския интерес като дело на най-плодовития средновизантийски църковен поет – Йосиф, чийто химнографски текст в случая има гарантирана от акростих пълнота, даваща солидни указания за проследяване на пътя му в славянска преводна среда. Вниманието ни е насочено и към двата неизвестни досега южнославянски староизводни превода на службата (български и сръбски?), всеки от които е запазен само в един препис. Българският превод е поместен на майската дата в кодекс ОГНБ 1/5 (Втори Добриянов миней), от втората половина на XIII в., а сръбският е регистриран на юнската дата в миней ЦИАИ 501 от 1320 г. Съпоставката между двете славянски версии на службата изяснява, от една страна, доколко книжовниците успяват да осмислят гръцкия текст и да предадат семантиката и поетиката му, а от друга, откроява разликите в преводаческите подходи, залегнали в двата текста.

• **проф. Томас ДАЙБЕР**

Emphase im Altkirchenslavischen

Thomas Daiber, Justus-Liebig Universität, Gießen

Der Begriff "Emphase" umfasst linguistischerweise sowohl die Intensitätsemphase, als auch die Kontrastemphase, wobei letztere fokuslenkend fungiert und somit enge Beziehungen zur kanonischen Wortfolge im Satz, zur Informationsverteilung und damit zur Kategorie der Determination besitzt. Die aksl. Wortfolge "Auxiliar + Partizip + Objekt" (z.B. иже єсть створиъ ... вса чьскаѧ) soll mit den gelegentlichen Varianten "Auxiliar + Objekt + Partizip" (z.B. отьць самъ єсть сына родиъ, vgl. beide Zitate in Vita Methodii) verglichen werden hinsichtlich der Frage, inwiefern die syntaktische Position des Objekts Emphase ausdrückt.

- **д-р Цветомира ДАНОВА**

Словото за Светата Евхаристия от Анастасий Синаит в новоизводните триодни панегирици

Цветомира Данова, Кирило-Методиев научен център, Българска академия на науките

Предмет на доклада е неизследваният досега славянски превод на *Словото за Светата Евхаристия* от Анастасий Синаит (CPG 7750). В него се разглежда рецепцията и текстовата традиция на *Словото* в новоизводните триодни панегирици. Представят се и резултатите от текстологическото проучване на славянския превод, от съпоставката му с гръцкия текст и от анализа на използваните преводачески похвати. Специално внимание се обръща на литургичната терминология.

- **д-р Екатерина ДИКОВА**

Artistically Conditioned "Wrong" Parallels in Two South Slavonic Translations of the Synaxarial Verses

Ekaterina Dikova, Institute of Balkan Studies with Centre of Thracology, Bulgarian Academy of Sciences

The Synaxarial verses are two-verse dodecasyllabic epigrams about saints and feasts ecclesiastically celebrated on a particular date. They were composed by Christopher of Mytilene in the eleventh century and entered the South Slavonic realm through two fourteenth-century translations of the Verse Synaxarion. The talk will present some Greek-Slavonic parallels in these verses which out of context seem erroneous but may well be explained by the strive of the translators to follow the complicated versification system of the source they render together with its mechanism of telling much in concise messages. Some variant readings in the target texts' manuscripts are also presented to exemplify how the copying tradition may affect the messages conveyed.

- **доц. Анета ДИМИТРОВА**

Съдържанията в средновековните ръкописи като свидетели за историята на текста

Анета Димитрова, Факултет по славянски филологии, Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Много средновековни ръкописи са придружени от съдържание, в което са изложени насловите и началата на произведенията, които следват. Понякога тези съдържания са съставени за конкретния ръкопис и отразяват правдиво основния му текст. В други случаи обаче те съпътстват съставите от препис в препис и разликите между метатекста и текста се увеличават с течение на времето. Именно тези разлики съдържат ценна информация за редакционни

промени, засегнали основния текст, но подминали кратките фрагменти в съдържанието. Настоящото изследване се спира на няколко примера от различни сборници като Златоструй, Андриант и др., в които съдържанието пази следи от първоначалния превод, докато основният текст е редактиран.

- **проф. Маргарет ДИМИТРОВА, д-р Аделина АНГУШЕВА**

Словата на Йосиф Брадати против суеверията в техния балкански контекст: риторични, стилови и езикови стратегии

Маргарет Димитрова, Факултет по славянски филологии, Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Аделина Ангушева, Манчестърски университет

Докладът изследва някои от словата на Йосиф Брадати, насочени срещу суеверията в контекста на религиозната култура на Балканите от втората половина на XVIII век. Словата са разгледани в тематична съпоставка с текстовете на гръцкия монах Никодим Светогорец. Осмисля се използването на общи християнски извори у двамата автори, както и подборът на образни и дискурсивни стратегии в изграждането на творбите с оглед на аудиторията и културните практики на епохата. Анализира се хибридният език на словата в контекста на тенденциите и стиловете в гръцката книжнина от XVII-XVIII век.

- **д-р Димитър ИЛИЕВ**

Language and Languages in the Epigrams of Palladas of Alexandria

Dimitar Iliev, Department of Classics, Sofia University "St. Kliment Ohridski"

The paper's topic of research are the epigrams of Palladas of Alexandria, the 4th-century AD poet whose works have been an object of interest by many scholars as marking a *sui generis* epilogue of ancient pagan thought and who describes himself in his poems as a teacher of grammar. Thus, in many of his epigrams, he uses the characteristics of his poetic persona to quote, misquote, adapt, parody passages from Greek literary canon that were part of the grammatical education of his day: mostly Homer, but also Pindar, Menander, and others. Moreover, many of his satirical poems rely for their effect on (more or less fortunate) language puns typical for a grammarian. Several of Palladas' epigrams are also dedicated to different Latin loanwords in the colloquial Greek of Alexandria. In this way, the paper traces the attitude of the Alexandrian poet towards language as the main tool of his craft in its different aspects.

- **д-р Иван И. ИЛИЕВ**

The History and Appearance of one peculiar τόπος in the Parabiblical and Apocalyptic Slavonic Literature

Ivan I. Iliev, Faculty of Theology, Sofia University "St. Kliment Ohridski"

As it is well known, the so-called 'parabiblical' and Apocalyptic literature is based in most of its contents of common 'toposes' (κοινοὶ τόποι, loci communes), which can be found not only in the translated works of Patristic and Byzantine authors but also in a series of complete texts, created by the Old Bulgarian writers. Without any doubt, the most spread and popular among them become inseparable part of the vulgar both written and oral-based culture, are in general in derivation common Biblical quotes. This fact can be easily explained by the awareness, knowledge and dependency of the scholars and scribes of the previous and transitory tradition. In the historical, apocalyptic and 'parabiblical' texts there can be distinguished two main topics: chorographical and apocalyptic, in some cases even combinations or variations of both. The first type most common it is story-told about kings and rulers who govern in the history of time from 'creatio mundi' up to the 'end of times', before the arrival of the Antichrist. In the second kind, the most popular motive is the Byzantine legend of the 'last king', the 'Kingdom of the Antichrist' and the description of the 'Last Judgement'. Among these, there are also compilations of all three, in which one of the most used 'τόποι' is the word combination мръзостъ запустѣния or мръзостъ и запустѣніе in various translations and lexical choices. This specific matter, found in manuscript copies from the 13th century up to the late 17th one, is the centre of this report.

- **д-р Вероника КЕЛБЕЧЕВА**

Greco-Latin terms: languages in dialog within medical context

Veronika Kelbecheva, Department of Languages and Specialized Training, Medical University of Plovdiv

The language of medicine turns to comprise two branches – historical and medical, which seem not to have many relevant contacts. Though they go along in parallel we usually distinguish professional medicine from its historical development that leads to the ancient times. Medical terminology is based on vocabulary originating from ancient Greek and Latin, in a way that medical scientists borrowed words from ancient treaties to express the discoveries of medicine. Both languages were in constant contact and interaction while creating the corpus of medical terminology. Ancient languages influenced medical matter in a technical way and thus gave the understanding that medicine deals with terms strictly inherited from the tradition of the old school. The present text is trying to raise a discussion for some historical pieces that could be relevant to an explanation for how language of medicine gathered its content.

- **д-р Кристиан КОВАЧЕВ**

Различията между Изтока и Запада, разкрити в диалога между Панагийот и Азимит

*Кристиян Ковачев, Институт за балканистика с център по тракология,
Българска Академия на науките*

В доклада ще насочим поглед отново към полемичното съчинение „Прение на Панагийот с Азимит“, но през различна перспектива. Текстът се появява след XIV в. на гръцки език и непосредствено след това е преведен на славянски. Творбата представя под диалогична форма сблъсъка между ромейския и латинския свят. Докладът ще изведе различията, отразени в това антилатинско съчинение, и ще потърси сходства с изведените различия, разделящи латините от православните ромеи, в официалните извори за Схизмата (богословските трактати, списъците с прегрешенията от времето на константинополския патриарх Михаил Керуларий и след това), в какво се изразяват те и защо се появяват. Това би помогнало за по-цялостното разбиране на рецепцията на полемиката с латините.

- **доц. Добриела Котова**

Fragmente des Severus von Antiochia im Učitel'noe Evangelie von Konstantin Preslavski

Dobriela Kotova, Institute of Balkan Studies with Centre of Thracology, Bulgarian Academy of Sciences

Der Name des Severus, des dissidentischen Patriarchen von Antiochia, ist an keiner Stelle im Lehrevangelium (Učitel'noe Evangelie) des Konstantin Preslavski zu lesen. Doch in der 3. und 35. Predigt finden sich Passagen, die in Wirklichkeit auf seine verbotenen Schriften zurückgehen. Das Paper befasst sich mit den griechischen Quellen dieser Fragmente und der Spezifik ihrer slavischen Übersetzung. Da das Fragment in der 3. Predigt in keiner der üblichen griechischen Vorlagen von Konstantin aufzuspüren ist, stellt sich die Frage, warum es an dieser Stelle hinzugefügt wurde und ob der Text in der Originalfassung des Lehrevangeliums überhaupt enthalten war.

- **проф. Роланд МАРТИ**

Балканите като регион на „азбучни войни“

Роланд Марти, Саарландски университет

Балканите, където в рамките на римската империя съществуват гръцката и латинската писмени традиции, стават „бойно поле“ на азбуките след разпадането на империята и големи промени през ранното средновековие. При това развитие важна роля играе успешното въвеждане на „славянско писмо“ (глаголицата и малко по-късно кирилицата). Промени в териториалното разпределение на тези (и на други, повече периферни)

азбуки както и техният вътрешен развой се представят в рамките на политическото, религиозното и културното развитие на региона.

- **д-р Марта МЕТОДИЕВА**

Dynamics in the Continuity of Antiquity in Sophronius Vrachanski and Neophyte Rilski

Martha Metodieva, Sofia University "St. Kliment Ohridski"

The problematization of the dynamics in the continuity of Antiquity in Sophronius Vrachanski and Neofit Rilski reveals the different levels of functioning of the literary activity of two of the most prominent Bulgarian intellectuals. On the one hand, they officially spread and strengthened Christian teaching with their enlightening works and texts, thus supporting the revival of pre-liberation education. However, they remain outside the spirit of the European Enlightenment, which is more oriented towards classical models of human and world perception and towards separation from the paradigm of Christianity. The subject of the present report are those texts of the two revivalists which reconcile rather than oppose the classical antiquity to Christianity. With Sophronius Vrachanski, it is "Theatrum Politicum", and with Neophit Rilski it's "Christomathy of the Slavic Language".

- **д-р Томаш (Климент) МИКУЛКА**

On the Reception of the Dionysian Corpus in Early Slavic Literature

Tomáš Mikulka, Charles University, Prague

The Corpus Dionysiacum, composed perhaps in the 6th century by an unknown author, was one of the most influential writings within the Byzantine oikumene. Its influence in the Slavic milieu remains only partially explored. Without aiming to be exhaustive, in our paper we will focus on a series of direct quotations found in a newly discovered cycle of original Slavic homilies from the late 9th century. The range of the quotations as well as their philological characteristics and theological use will be discussed and compared with other suitable material.

- **проф. Анисава МИЛТЕНОВА**

Again for the so-called controllable tradition of medieval texts in the Balkan manuscript (10th –14th century)

Anissava Miltenova, Institute for Literature, Bulgarian Academy of Sciences

When examining the translated monastic literature for reading outside the liturgy, it is found that the verification of the text by several witnesses prevails - not only Slavic but also Byzantine. No less interesting are the cases of a hybrid text in which attested features of several sources are combined. The question arises whether the text is a new translation or another revision. There is evidence that the later Slavonic translations were created based on the early translation, in other words, the early tradition had a systematic continuity both in terms of the text and as a composition

of the monastic collections. Last but not least, the anthologies of 'chapters' establish compilations of several works subordinated to a common theme.

- **д-р Евелина МИНЕВА**

Общото и различното в самоличността на византийския и славянския преписвач на ръкописи

Evelina Mineva, Department of Slavic Studies, National and Kapodistrian University of Athens

Настоящият доклад има за цел да направи една обзорна съпоставка на самоличността и начина на работа на византийските и славянските преписвачи въз основа на останените в ръкописите приписки. Разглеждат се въпроси като: дали стандартните формули, с които се самопредставят византийските преписвачи, са усвоени и от славянските книжовници под влияние на преводите и изобщо на византийската книжовна култура, какво е общото и различното в социалния статус на преписвачите, какъв вид текстове преписват, приличат ли си или се различават условията и обстоятелства, а дори и психологическото и емоционалното им състояние по време на работата им.

- **докт. Георги МИТОВ**

Reading Greek Patristic Texts in Slavonic Translation: The *Corpus Methodianum Slaucum*

Georgi Mitov, Institute for Byzantine and Modern Greek Studies, University of Vienna/ Department for Medieval History, Austrian Academy of Sciences

The writings of Methodius, most probably a bishop of Olympus, who died as a martyr during the persecutions of 303 and 313 AD, are an outstanding example of Christian theology in Asia Minor from the second half of the third century and the first decade of the fourth century. The entire *Corpus Methodianum* comprises twelve texts of different genres. Most of them are no longer extant in their original Greek form but only in a Slavonic translation. This paper will explore further how the writings of Methodius of Olympus were transmitted in the Slavonic manuscript tradition, thus, presenting the first overall study of the Slavonic reception of Methodius of Olympus.

- **доц. Биляна МИХАЙЛОВА**

Emprunts slaves dans le domaine du vocabulaire des émotions en langue roumaine

Bilyana Mihaylova, Faculty of Slavic Studies, Sofia University "St. Kliment Ohridski"

La forte influence lexicale slave, notamment du bulgare, sur la langue roumaine est bien connue. Les emprunts pénètrent en roumain de différentes manières et à différentes périodes de l'histoire de la langue. Le but de cet exposé est d'explorer les

lexèmes roumains signifiant ‘peur’ et ‘tristesse’ qui sont d’origine slave. Les éléments latins dans le domaine du vocabulaire émotionnel se sont révélés plus stables, tant en termes de fréquence d’utilisation que de sémantique. Nous cherchons ici à retracer les chemins du développement sémantique des emprunts slaves qui dans la langue roumaine contemporaine signifient ‘peur’ et ‘tristesse’.

- **доц. Герасим ПЕТРИНСКИ**

Noësis and Diēgēsis: The Stasis Theory and the Narrative in Ancient Rhetorical Treatises

Gerasim Petrinski, Sofia University "St. Kliment Ohridski"

This discussion addresses the close relationship between two theoretical fields in ancient rhetoric, essential not only for the evolution of eloquence during Late Antiquity but also for the development of the European theory of narrative in general. The first of them is the so-called “stasis theory,” whose goal is to help the orator determine and formulate his thesis, or contra thesis, and to ascertain that this thesis does not belong to the category of the “insoluble” (ἀσύστατα) issues. The stasis theory can be successfully adapted to serve the purposes of persuasive narration, well-developed by another branch of ancient educational rhetoric, namely the so-called *Progymnasmata*, or “preliminary rhetorical exercises.” They deal with the criteria by which the orator could detect the incoherence in his opponent’s narrative and which he has to consider avoiding inconsistencies in his own storyline. The two theories are, in fact, the two facets of the same analytical device and ought to be studied from this perspective.

- **докт. Борислав ПЕТРОВ**

Revisiting Paleo-Balkan Borrowings in Bulgarian

Borislav Petrov, Faculty of Slavic Studies, Sofia University "St. Kliment Ohridski"

The paper critically reviews past attempts to examine and catalogue the Paleo-Balkan loanwords in the Bulgarian language while also proposing new approaches to analyse some of the words that may have Paleo-Balkan origins. Additionally, it compares the substrate borrowings in Bulgarian with those in other contemporary Balkan languages. The paper also aims to trace the Indo-European origins of the presumed Paleo-Balkan words borrowed in Bulgarian and evaluates their existing etymological explanations.

- **д-р Иван П. ПЕТРОВ**

ΟΥΔΟΒΉ ΙΕΣΤΉ ВѢДѢТІ: the translations of the Greek Optative in Constantine of Preslav's *Didactic Gospel*

Ivan P. Petrov, Institute for Slavic Studies, University of Vienna/ Institute for Balkan Studies and Centre of Thracology, Bulgarian Academy of Sciences

In the palaeoslavonic studies, it is known that the perfective aspect is used not only to render the Greek Future, but also various forms of the Conjunctive and Optative, for the most part – in the Aortist. On some occasions, though, Constantine of Preslav used more specific (vis. lexical) ways of rendering the Greek Optative. The paper aims at systemising and commenting the material excerpted from Constantine's *Didactic Gospel* Greek sources. Such an approach, oriented towards the Greek as a starting point, might bring a better understanding of how these grammatical forms were perceived in the 9th century, when they were not any longer active in the spoken Greek language of the epoch. Furthermore, it will elaborate our understanding of Constantine of Preslav's translation technique.

- **д-р Симеон СТЕФАНОВ**

On the Etymology of One Name in Bulgarian

Simeon Stefanov, Institute for Bulgarian Language, Bulgarian Academy of Sciences

An attempt is made in the text to establish the origin of a dialect noun form isolated on the Bulgarian language territory. Based on its formal connection with another literary lexeme in Bulgarian, the question is raised not only about the etymology, but also about the existence of such a word in general.

- **проф. Лора ТАСЕВА**

Вариативност и терминологизация при преводните съответствия в Учителното евангелие на Константин Преславски

Лора Тасева, Институт за балканистика с център по тракология, Българска Академия на науките

В доклада ще бъдат анализирани преводните съответствия на няколко гръцки думи в Учителното евангелие на Константин Преславски. Семантиката отделните употреби ще се разгледа в съответния контекст, за да се потърси отговор на въпроса дали вариативността на използваните славянски корелати е спонтанна или е налице обвързване с реализираното/вложеното в конкретния случай значение на гръцката лексема. Доколкото обемът на доклада позволява, ще се приведат паралели от други преводни текстове от старобългарската епоха, за да се потърсят както общи тенденции, така специфични за преславския епископ решения.

- **проф. Анна-Мария ТОТОМАНОВА**

Newly Converted Bulgaria Meets the Heresies on the Verge of the 10th Century

Anna-Maria Totomanova, Faculty of Slavic Studies, Sofia University "St. Kliment Ohridski"

The paper explores the sources, from which the newly converted Bulgarians could obtain information about the deviations from Orthodoxy and the most famous heresiarchs. It seems that most of the notices are contained in the translations dated to the first decades of the 10th c. during the reign of Simeon the Great. The fact should not surprise us given the role this ruler played in the cultural and literary policy of the new Christian state. Could we however speak about a conscious policy in this regard, or this is a mere coincidence?

- **д-р Мария ТОТОМАНОВА-ПАНЕВА**

New Greek Fragments in the Collection of the Centre for Slavo-Byzantine Studies "Prof. Iv. Duichev"

Maria Totomanova-Paneva, Centre for Slavo-Byzantine Studies "Prof. Iv. Duichev", Sofia University "St. Kliment Ohridski"

The paper discusses the ongoing work on the recent donation of some thirty Greek fragments now part of the collection of CSBS "Prof. Iv. Duichev". A general description of the fragments is made regarding the dating, type of script and type of texts they contain. Special emphasis is placed on several of the more interesting items as well as on the only fragment written on parchment.

- **доц. Ива ТРИФОНОВА**

Отново към езиковедското дело на Неофит Рилски

Ива Трифонова, Кирило-Методиев научен център, Българска академия на науките

Докладът ще бъде посветен на езиковедските трудове на йеромонах Неофит Рилски, подготвени за преподаване в учебните институции, каквито са взаимноучителните таблици, първата българска граматика и нейното допълнение, изложението, христоматията, като постави на разискване базисни наблюдения на Неофит над устройството на българския език. Целта е да се проследи тяхното развитие и значение днес.

- **д-р Десислава Узунова**

Разпространението на западни текстове сред южните славяни (XVII-XVIII в.)

Десислава Узунова, Факултет по славянски филологии, Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Докладът ще се фокусира върху сбирката на Агапий Ландос (Критски) „Чудеса Богородични“ – част трета от излезлия през 1641 г. във Венеция сборник „Спасение на грешниците“. Сборникът е преведен през 80-те години на 17 век за нуждите на южните славяни от атонския йеромонах Самуил Бакачич. Ще бъдат разгледани изворите на Агапий, голяма част от които са със западен произход с цел да се подчертае общохристиянската поука на западните текстове в източна рецептивна среда.

- **проф. Юрген ФУХСБАУЕР**

Die griechischen und slawischen Versionen der Vita der heiligen Paraskeue von Epibatai

Jürgen Fuchsbauer, Universität Innsbruck

Nach der Übertragung ihrer Reliquien nach Tärnovo war Paraskeue von Epibatai eine der wichtigsten Heiligenfiguren im Zweiten Bulgarischen Reich. Die ursprüngliche Vita dieser Asketin entsprach nicht den Vorstellungen der gebildeten byzantinischen Oberschicht, weshalb sie auf Geheiß des Patriarchen Nikolaos IV. Muzalon vernichtet und im Sinne einer Metaphrasis durch einen dem hauptstädtischen Geschmack entsprechenden Text ersetzt wurde. Die originale Vita ist unserer Ansicht nach nur in slawischer Übersetzung, und auch das nur in einem Zeugen, überliefert. Aufgrund der Bedeutung der Heiligen fertigte der Patriarch Evtimij eine Metaphrasis an, die ihrerseits in späterer Zeit Eingang in die volkssprachliche Damaskini-Literatur fand, und dies nach der gängigen Ansicht in zwei Übersetzungen. In meinem Beitrag möchte ich nachweisen, dass es sich bei den beiden Damaskini-Versionen lediglich um zwei inhaltliche und sprachliche Bearbeitungen einer Übersetzung handelt. Überdies werde ich auf das Weiterleben der slawischen Viten im griechischsprachigen balkanischen Schrifttum eingehen.

- **д-р Михаил-Джордже Хънку**

Staicu's Grammar: A 17th-century Romanian Translation of a Slavonic Grammatical Treatise in a Bilingual Manuscript

Mihail-George Hâncu, Institute for South-East European Studies, Romanian Academy

This paper is dedicated to a bilingual manuscript from the 1660's, conserved at the Library of the Romanian Academy as ms. rom. 312, which contains, between folios 217^v and 254^r, a copy of Meletius Smotrytsky's *Slavonic Grammar* and its Romanian translation by Staicu the Grammarian (who taught Slavonic in Târgoviște). The

Romanian text, titled *Tâlcuirea sau arătarea gramaticii slovenești* („The Interpretation or the Expression of the Slavonic Grammar”) is on the pages opposite to the Slavonic text, providing one of the first attempts to establish grammatical terminology in Romanian.

- **д-р Николай ШАРАНКОВ**

Language Contacts Reflected in Late Antique and Early Mediaeval Inscriptions on the Balkans

Nikolay Sharankov, Department of Classics, Sofia University "St. Kliment Ohridski"

Организационен екип:

д-р Иван П. Петров
проф. Лора Тасева
проф. Томас Дайбер
д-р Вероника Келбечева

Събитието се организира с финансовата подкрепа на “Фонд “Научни изследвания”, договор КП-06-МНФ/21, 08.08.2023

Фонд “Научни изследвания” не носи отговорност за съдържанието на докладите, представени на научния форум, както и за съдържанието на рекламните и други материали за него.